

436: İbadetlerde Niyet

Tarık Ebu Abdullah

12 Mar, 2019

<https://ilimvecihat.com>

SORU

Selamun aleykum hocam. Namaz kılarken dille niyet etmek bidat. Niyet olmazsa olmaz. Şimdi öğle ezanı okundu ve ben kalkıp abdest aldım. Kibleye dönüp namaz kıldım. Allah (*subhane ve teâlâ*) benim hangi namazı kıldığımı bilmiyor mu? Öğleden önce 2-2 sünnet kılınır, sonra 4 rekat farz, sonra 2 rekat son sünnet. Bunları tek tek kılarken, kalpten geçirmemiz gerekir mi? Ben zaten abdest alırken bunlara niyet ettim. Bazıları böyle olur diyor bazıları olmaz illa kılacağıın zaman ne kıldığını bilmen gerekir diyor. Bizi aydınlatırsanız seviniriz, Allah razı olsun inşâallah.

CEVAP

Ve aleykumusselam ve rahmetullah. Hamd Allah'a mahsustur.

Muhterem kardeşim ibadetlerde niyetin telaffuz edilmesi dediğin gibi bidattir. Çünkü Rasûlullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*)'in niyeti açıktan telaffuz ettiği rivayet edilmemiştir. Ondan sonra sahabe (*radiyallahu anhum*)'dan ve imamlardan da niyetin telaffuz edilmesi yönünde bir şey nakledilmemiştir. Ama özellikle Şafii uleması niyetin açıktan söylenilmesini gerekli görmüşlerdir. Hanefi ve bazı Hanbeli âlimleri de niyetin gizliden telaffuz edilmesini müstehap görmüşlerdir. Ancak bu görüşlerine ne Sünnet'ten bir delil vardır ve ne de seleften bir öncüleridir.

Şafii âlimlerinden biri olan Ebu Zekeriyeye ibni Nehhas (*rahimehullah*) "*Tenbihu'l-Ġafilin an Amali'l-Cahilin*" adlı kitabında şöyle der: "*Niyetin telaffuz edilmesi vacip değildir. Bilakis dört imamda ve diğer imamlarda sünnet dahi değildir. Bilakis âlimlerden birçoğu bunun bidat olduğunu söylemişlerdir, çünkü bu hususta ne Rasûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem)'den ve ne sahabeden ve ne de tabiinden bir şey varit değildir... Niyetin telaffuz edilmesi bid'attır, mekruhtur, seleften tabi olunan hiç kimseden nakledilmemiştir.*" (520. *Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye*, birinci baskı h.1407)

Ve İmam ibni Teymiyye (*rahimehullah*)'a "*Namaz ve diğer ibadetlere başlarken "niyet ettim oruç tutmaya, niyet ettim namaz kılmaya" diyerek dil ile niyet etmek lazım gelir mi? Bu vacip midir değil midir?" Sorusu sorulduğunda şöyle cevap verir: "Hamd Allah'a mahsustur. Abdest, gusül, teyemmüm, namaz, oruç, hac, zekât, kefarete ve diğer ibadetlerde niyetin dil ile söylenilmesi imamların ittifaklarıyla lazım gelmez. Bilakis, ittifaklarıyla niyetin mahalli kalptir, dil değil. Şayet hata ile diliyle kalben niyet etmediğini söylese itibar edilecek olan kalben niyet ettiği, telaffuz ettiği değil. Kimse*

bunun hilafına bir şey dememiştir. Sadece eş-Şafii (rahimehullah)'ın müteahhir ashabından bazıları ona nispet ettikler yanlış bir görüş ortaya atmışlardır. Bu hatanın sebebi de eş-Şafii'nin şu sözüdür: "Namazın başında muhakkak bir konuşma lazım gelir." Eş-Şafii'nin bu sözünde kast ettiği namazın başındaki vacip olan tekbirdir. Ama bu söze yanlış mana veren eş-Şafii'nin dil ile niyet etmeyi kast ettiğini zannetmiştir ve böylece eş-Şafii'nin bütün ashabı da bu yanlışlığı yapmışlardır. Lakin şunu ulema tartışmıştır: Gizliden niyeti telaffuz etmek müstehap mıdır değil midir? Bu hususta fakihlerin iki görüşü vardır. Ebu Hanife, eş-Şafii ve Ahmed'in ashabından bir taife şöyle dedi: "Niyeti pekiştirdiği için telaffuz edilmesi müstehaptır." Ve Malik ve Ahmed'in ashabından bir taife ve başkaları da şöyle dediler: "Telaffuz edilmesi müstehap değildir. Çünkü bu bid'attır. Bu ne Rasûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem)'den nakledilmiştir ve ne de sahabeden. Rasûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) ümmetinden hiç kimseye niyeti telaffuz etmeyi emretmemiştir ve hiçbir müslümana öğretmemiştir de. Eğer bu meşru ve bilinen bir şey olsaydı ümmet gece ve gündüz niyetleriyle imtihan edilirken Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem) ve ashabı bunu ihmal etmezlerdi." Bu görüş iki görüşten sahih olandır. Bilakis niyetin dil ile telaffuz edilmesi akılda ve dinde noksanlıktır. Dinde noksanlıktır çünkü bid'attır. Ve akılda noksanlıktır çünkü "şu vakitte üzerime farz olan dört rekât farz namazını cemaat ile Allah için eda etmeye niyet ettim" diyen kişi yemeği yemek isterken "karnımın doyması için elimi şu kaba koymaya ve ondan bir lokma almaya ve onu ağzıma koymaya ve çiğnemeye ve yutmaya niyet ettim" diyen kişinin durumunda olur ki bu ahmaklık ve cahilliktir. Çünkü niyet bilginin neticesidir. Kul ne yaptığını bildiğinde muhakkak o yaptığını niyet etmiş olması gerekir. Akılda bilginin var olmasına rağmen bir şeyin niyetsiz yapılması tasavvur edilemediği gibi niyetin de bilgisiz oluşması mümkün değildir." (el-Fetava'l-Kubra 1/213,214. Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, birinci baskı h.1408)

Binaen aleyh muhterem kardeşim, tartıştığınız konunun varlıkta karşılığı yoktur. Niyeti bilgiden ayırmak akılsızlıktır. Bu kendilerini akıllı zannedip akılsız olan Akılcıların mesleğidir. Bilakis İmam ibni Teymiyye (rahimehullah)'ın dediği gibi niyet bilginin neticesidir. Akılda bilginin var olmasına rağmen bir şeyin niyetsiz yapılması tasavvur edilemediği gibi niyetin de bilgisiz oluşması mümkün değildir.

Ve Rasûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem)'in Ömer (radiyallahu anhu) hadisinde buyurduğu gibi "Herkes ancak niyet ettiği vardır". Dolayısıyla insan yaptığını bilerek ve kast ederek yapar. Bundan ancak akıl sahibi olmayan deli veya geçici şuur kaybına uğramış kişi müstesnadır. Kişi sünnet namazını kılarken sünnet namazını kast ederek, farz namazını kılarken farz

namazını kast ederek kılmalıdır. *“Niyet amelle aynı zamana denk gelmelidir gelmese de olur mu?”* tartışması boştur. Çünkü *“Ameller ancak niyetle beraberdir.”*

Abdest alırken ben zaten öğlenin ilk sünnetine ve farzına ve son sünnetine niyet ettim diyerek ilk sünneti veya farzı veya son sünneti kılarken şuursuz ve ne yaptığını bilmeyen bir şekilde kılması aklen mümkün değildir. Şayet böyle yaparsa namazı sahih değildir. Çünkü o muayyen ibadete niyet etmek icma ile o ibadetin sıhhat şartıdır. Elbette ilk sünneti kılarken bunu bilerek ve kast ederek, farzı ve son sünneti ve bütün diğer ibadetleri de böyle yaparak eda etme mecburiyetindedir. Allahu A'lem.